

ΙΩ ΤΣΟΚΩΝΑ

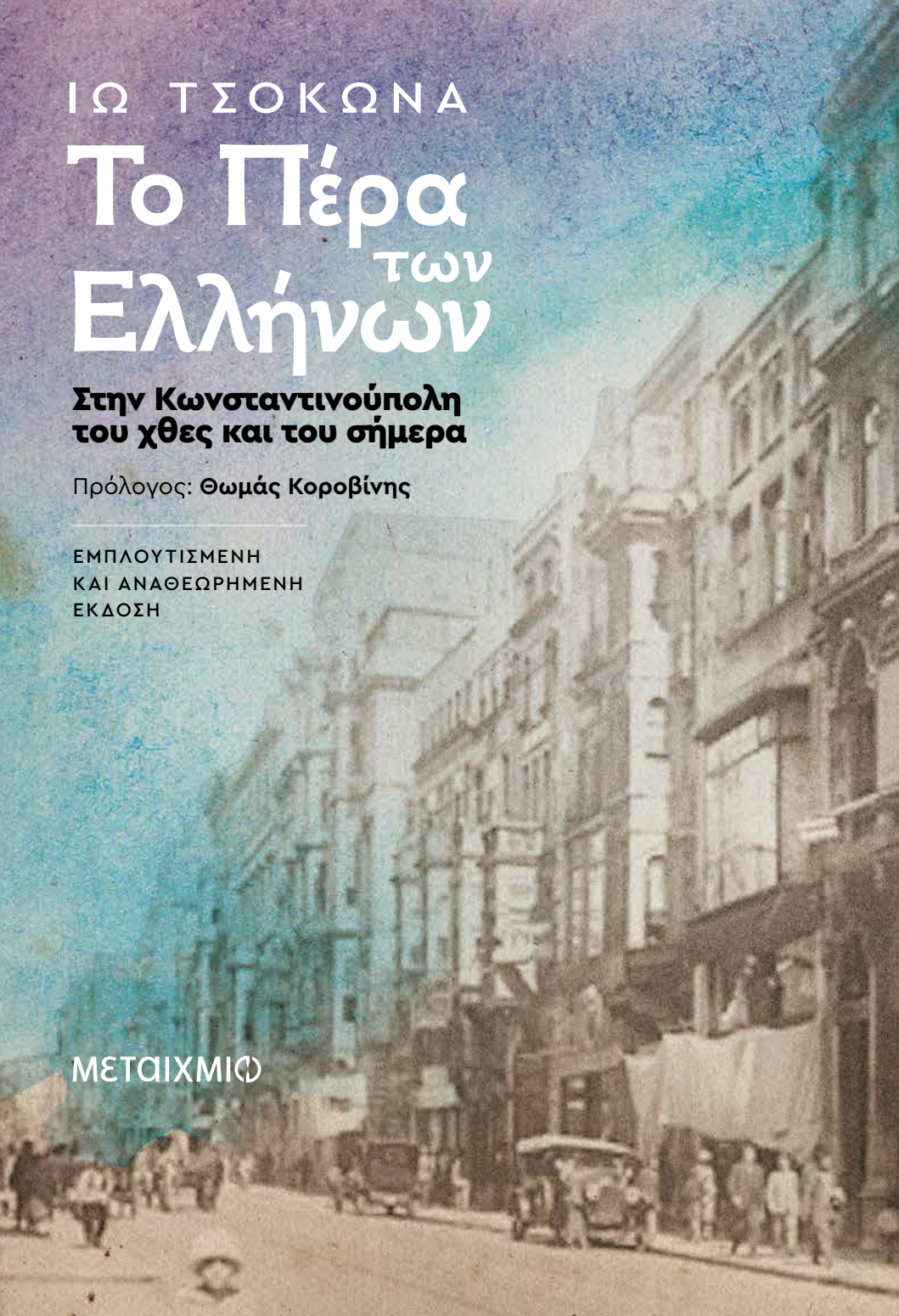
Το Πέρα των Ελλήνων

**Στην Κωνσταντινούπολη
του χθες και του σήμερα**

Πρόλογος: Θωμάς Κοροβίνης

ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΕΝΗ
ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ
ΕΚΔΟΣΗ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

*Πανοραμική θέα του Πέρα από την απέναντι όχθη.
Στο κέντρο διακρίνεται ο «Κουλάς» και δεξιά η γέφυρα του Γαλατά
με τους γραφικούς ψαράδες πάνω και τα εστιατόρια κάτω.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΚΟΡΟΒΙΝΗ	9
Μέσα απ' τα μάτια των άλλων... ..	15
Από το Φανάρι στο Πέρα	19
Το διαμέρισμα στο Τζιχανγκίρ	27
Το Ζωγράφειο	41
Νοσταλγία για το Φανάρι και το πρώτο μου σχολείο	57
Η εβδομη τέχνη στο Πέρα.....	73
Η πλατεία Ταξιμ και τα κουνελάκια	97
Ο «Άρης» και η «Ιώ»	109
Το κοσμοπολίτικο Σταυροδρόμι και ο Γαλατάς.....	119
Οι ευκτήριοι οίκοι του Πέρα.....	137
Μια βόλτα στις στοές του Πέρα.....	171

Τα προξενεία-παλάτια	197
Τα μέγαρα του Πέρα	209
Σύλλογοι και σωματεία	221
Το Ζάππειο	235
Οι πρώτες εντυπώσεις	245
Τα υπόλοιπα σχολεία του Πέρα	257
Τα θέατρα του Πέρα	269
Το Σορμαγκίρ Σοκάκ και οι θαμώνες του	285
Ο έβενος, η καμηλοπάρδαλη και η πορνεία... ..	293
Ο ελληνικός Τύπος στο Πέρα	303
Τα ανθρώπινα μνημεία του Πέρα	325
Το «Φάντασμα του Πέρα», ο «Ταρζάν» και ο Καριντζαεζμέζ	351
Η Όπερα και η κατηφόρα Καζαντζί	363
Η αγαπημένη μου Πρώτη	371
Ο «Αθλητικός Σύλλογος Πέρα» (ΑΣΠ) και δύο θρύλοι	381
Ο πλούτος μιας ξένης γλώσσας	395
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	404
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	407

Μέσα απ' τα μάτια των άλλων...

«Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΝΤΙΛΗΠΤΗ μέσα απ' το βλέμμα των άλλων. Από τον τρόπο που κοιτάζει, από τον τρόπο που θαυμάζει κάποιος φίλος αυτό που έχουν συνηθίσει να βλέπουν τα μάτια σου αντιλαμβάνεσαι το μεγαλείο του τόπου σου. Κάπως έτσι συνέβη και μ' εμένα. Γεννημένη και μεγαλωμένη σε μια παραμυθένια πόλη, σε μια παραμυθένια συνοικία, είχα εθιστεί στο κάλλος, με αποτέλεσμα να το θεωρώ δεδομένο.

Μια από τις ψηλοτάβανες, περίτεχνα διακοσμημένες πολυκατοικίες του Πέρα ήταν το σπίτι μου, ένα επιβλητικό αρχιτεκτονικό αριστούργημα ήταν το σχολείο μου, το οποίο έδενε αρμονικά με τον μεγαλοπρεπή ναό που τυχαίνει να ήταν η εκκλησία όπου πήγαινα τις Κυριακές και τις γιορτές, ο θρυλικός Ίσιος Δρόμος του Πέρα ήταν ο δρόμος όπου κάναμε τις αγορές μας και το παλατάκι όπου στεγάστηκε το γαλλικό προξενείο ήταν το φροντιστήριό μου στα γαλλικά. Αυτά και άλλα τόσα αποτελούσαν την καθημερινότητά μου. Ήταν τα κτίρια και οι δρόμοι που αντίκριζα πρωί βράδυ, που βίωνα τη ρουτίνα της ημέρας μέσα σε αυτά.

Όταν έφυγα για να σπουδάσω στην Αθήνα, δεν φανταζόμουν πόσο θα μου έλειπαν όλα τους. Η τύχη θέλησε να έρθω σε μια εξίσου όμορφη πόλη, μια πόλη που στιγμάτισε τον ρου της ιστορίας. Δέθηκα και ταυτίστηκα μαζί της. Σε κάθε ταξίδι επιστροφής όμως έβλεπα τη γενέτειρά μου με άλλα μάτια. Παρατηρού-

σα πράγματα που δεν είχα προσέξει άλλοτε. Ήμουν τουρίστρια στον ίδιο μου τον τόπο. Ξεναγώντας συμφοιτητές και φίλους στις αγαπημένες μου γειτονιές, άρχισα να διακρίνω στα μάτια τους την ομορφιά που έβλεπαν. Κατάλαβα πως αυτό που είχα μάθει να βλέπω δεν ήταν κάτι το συνηθισμένο. Ήταν πολύ ξεχωριστό.

Όσο κοινότοπο κι αν ακούγεται, δεν μπορώ να αποφύγω τον πειρασμό και να μην πω το αυτονόητο: Είναι πανέμορφη η Πόλη, είναι πανέμορφο το Πέρα. Βαρύ και ασήκωτο το φορτίο που κουβαλούν. Κάθε γωνιά τους έχει και μια ιστορία, κάθε στενό τους έχει το δικό του μυστικό.

Εδώ και αιώνες γράφτηκαν, γράφονται και θα γράφονται διθύραμβοι για το κάλλος της Πόλης, για την αρχοντιά και τη μεγαλοπρέπειά της, για την ιστορία της... Τι μπορεί να προσθέσει κανείς όταν άνθρωποι όλων των εθνικοτήτων και όλων των τεχνών ζωγράφισαν, τραγούδησαν και έγραψαν για κάθε σπιθαμή της, βάζοντας ο καθένας το δικό του λιθαράκι στο μωσαϊκό που τη συνιστά; Αν πρέπει όμως να συμπυκνώσουμε όλα αυτά και θελήσουμε να δώσουμε ένα στίγμα της που να τα συγκεντρώνει όλα, θα καταλήξουμε στο Πέρα. Χωρίς να θέλω να μειώσω την ομορφιά και την αξία καμίας άλλης περιοχής, θεωρώ πως στο Πέρα χτυπούσε και εξακολουθεί να χτυπάει η καρδιά της Πόλης.»

Εδώ τελείωνε ο μικρός πρόλογος που είχα γράψει για την πρώτη έκδοση του βιβλίου, το οποίο θα μπορούσε να τυπωθεί εκ νέου, αφού εξαντλήθηκε, δίχως καμία παρέμβαση αν δεν τελείωνε ο τίτλος του με την υποσημείωση «... του χθες και του σήμερα». Όπως είναι φυσικό από το 2014 μέχρι σήμερα έχουν

συμβεί πολλά στην περιοχή που θα έπρεπε να αναφερθούν. Με την ευκαιρία ή καλύτερα με την αφορμή της επανέκδοσης, ένιωσα τη χαρά να ζήσω και πάλι, έστω και νοερά στην Πόλη μου, στο αγαπημένο μου Πέρα, που αλλάζει με ξέφρενους ρυθμούς σε όψη και χρώμα, που χάνει μέρα με τη μέρα τις πολύχρωμες ψηφίδες του, αλλά εξακολουθεί να αντιστέκεται. Για πόσο; Ποιος ξέρει...

*Το σπίτι του πατέρα μου στο Φανάρι, λίγα μέτρα πιο πέρα
από το Οικουμενικό Πατριαρχείο.*

Από το Φανάρι στο Πέρα

«ΠΥΡ, ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ» έλεγε ο αγαπημένος μου Ηράκλειτος.

Και στη δική μου τη ζωή το πυρ, ή καλύτερα η πυρκαγιά, ήταν η αρχή για μια νέα ζωή. Για μια ζωή που θα ζούσα στο εξής στην πιο φημισμένη συνοικία της Πόλης, στο Πέρα. Για να είμαι ειλικρινής, άργησα να αγαπήσω το Πέρα και να νιώσω τη μοναδικότητά του, γιατί δεν ήταν επιλογή μας να μετακομίσουμε εκεί, αλλά μια λύση ανάγκης. Η πυρκαγιά που ισοπέδωσε το σπίτι μας δεν άφηνε άλλα περιθώρια.

Γεννήθηκα στο Φανάρι, βαφτίστηκα στο Πατριαρχείο και έζησα μέχρι τα πέντε μου χρόνια στο τριώροφο στενόμακρο σπιτάκι μας με το μικρό κηπάκι. Οι γονείς μου ήταν δάσκαλοι και οι δυο και έτρεχαν από σχολείο σε σχολείο, έτσι μεγάλωσα με τη γιαγιά μου τη Σοφία και τον παππού μου τον Μανώλη, τους γονείς της μαμάς μου, οι οποίοι με κακόμαθαν μέχρι εκεί που δεν έπαιρνε άλλο.

Το πρωί ξυπνούσα με χάδια και φιλιά και η γιαγιά μου με έπαιρνε στην αγκαλιά της για να με κατεβάσει από τις απότομες σκάλες μην πέσω. Μου έψηνε φρυγανιές και έτρωγα το πρωινό μου ακούγοντας παραμύθια, που απαιτούσα πάντα να είναι διαφορετικά. Στη συνέχεια παίζαμε διάφορα παιχνίδια που σκαρφιζόταν εκείνη με σχοινάκια, με βόλους, μέχρι και με λουλούδια. Δεν θα ξεχάσω τις «Κοκκινোসκουφίτσες» που μου μάθαινε να φτιάχνω από

Γειτονιά στο Φανάρι με τη χαρακτηριστική απλωσιά...

παπαρούνες. Τις πρώτες μέρες της άνοιξης βγαίναμε στο κηπάκι και μαζεύαμε παπαρούνες, τις οποίες μετατρέπαμε σε μικροσκοπικές κουκλίτσες με κατάμαυρα μαλλιά και κατακόκκινες μπέρτες. Αν δεν τελείωναν όλα τα λουλούδια, δεν έλεγα να σταματήσω. Μου φαινόταν μαγική αυτή η διαδικασία. Με την πάροδο του χρόνου το είχα ξεχάσει εντελώς, μέχρι τη στιγμή που διάβασα το μυθιστόρημα της αγαπημένης μου φίλης Περιχάν Μαγντέν, *Η ανάσα τους πίσω μας*, το οποίο και μετέφρασα αργότερα. Συγκινήθηκα πολύ βλέποντας πως και κάποια άλλη γιαγιά, άλλης εθνικότητας και θρησκείας, μάθαινε στο εγγονάκι της αυτό που μου μάθαινε με τόση λατρεία η γιαγιά μου.

Η καλύτερή μου ώρα ήταν όταν έμπαινε η γιαγιά στην κουζίνα. Τότε ανέβαινα σε ένα σκαμνί και παρακολουθούσα την ιεροτελεστία ρωτώντας ασταμάτητα για κάθε της κίνηση, όπως, για παράδειγμα, γιατί έβαζε κανέλα στο κοκκινιστό, άνηθο στις αγκινάρες ή κύμινο στα σουτζουκάκια, γιατί, αντί να ανακατώνει το φαγητό με την κουτάλα, κουνούσε ελαφρά την κατσαρόλα, γιατί έβαζε τα σαλιγκάρια σε κρύο νερό το οποίο ζεσταινόταν σταδιακά, ενώ πετούσε τα καβούρια σε αχνιστό νερό, γιατί, γιατί... Ποτέ της δεν μου αρνήθηκε τις εξηγήσεις και πάντα με χαμόγελο μου μάθαινε τα μυστικά της κουζίνας. Όταν ήμουν μικρή, δεν μου άρεσε το φαγητό, κάτι που δυστυχώς ξεπέρασα με τα χρόνια. Έβρισκα λοιπόν ένα κάρο δικαιολογίες για να αποφεύγω το μεσημεριανό και την ταλαιπωρούσα αφάνταστα αναγκάζοντάς τη να φτιάχνει δεύτερο, πολλές φορές και τρίτο φαγητό, με σκοπό να κερδίσω χρόνο. Ξεσήκωνα σχέδια από τον αδελφό μου, ο οποίος, σαν μεγαλύτερος που ήταν, είχε ξεκινήσει πρώτος τα καμώματα και, αφού του περνούσε εκείνου, γιατί να μην το έκανα κι εγώ;

Ουδέν κακόν όμως αμιγές καλού. Όλο αυτό το πανηγύρι με τα μαγειρέματα ήταν για μένα ένα ανεκτίμητο σχολείο, που πολύ αργότερα κατάλαβα την αξία του. Για πολλά χρόνια δεν χρειάστηκε να μαγειρέψω, και μάλιστα μέχρι την ημέρα που φοιτήτρια πια έμεινα μόνη σε μια γκαρσονιέρα στον Βύρωνα αντιμετώπιση με τα σκόρπια υλικά του ψυγείου και τα διάφορα κατασarroλικά, δεν μπορούσα να πιστέψω ότι θα τα καταφέρω. Σύντομα συνειδητοποίησα πως τα χέρια μου πήγαιναν μόνα τους εκεί που έπρεπε και διάλεγαν τα κατάλληλα υλικά, λες και μαγειρεύα από χρόνια. Είναι λοιπόν σαν το ποδήλατο η μαγειρική. Όταν το μάθεις μια φορά, δεν το ξεχνάς ποτέ.

Τα απογεύματα περίμενα τον παππού μου να έρθει απ' τη δουλειά και να μου διηγηθεί κι εκείνος με τη σειρά του παραμύθια. Τα παραμύθια αυτά δεν τα άκουσα και δεν τα διάβασα αργότερα από κανέναν. Ενδεχομένως να ήταν λαϊκές παραδόσεις που έφτασαν στα αυτιά του από τα χείλη των δικών του. Δυστυχώς δεν σκέφτηκα ποτέ να τον ρωτήσω. Μου έλεγε επίσης ιστορίες για τους παλιούς δρόμους της Πόλης, για τα χαμάμ και τα μαγειρεία της, για τους γενίτσαρους και τις διώξεις που κατά καιρούς έζησε, για τους γονείς του, που έχασε όταν ήταν παιδάκι, και τις λιγοστές αναμνήσεις του από αυτούς. Την πανέμορφη Χιώτισσα Αγγελική που έμεναν όλοι άλαλοι όταν την αντίκριζαν και παρατούσαν τις δουλειές τους για να την θαυμάσουν. Παρότι θηριώδης και δυναμικός, ο πατέρας του διαλύθηκε μετά τον πρόωρο χαμό της και την ακολούθησε, αφήνοντας πίσω του τέσσερα απροστάτευτα αγόρια. Σποραδικές και σύντομες ήταν οι περιγραφές του για τα δύσκολα εκείνα χρόνια. Η αφήγησή του έβγαινε από μιαν άλλη εποχή και μπερδευόταν μες στο μυαλό μου με τα υπόλοιπα παραμύθια.

Άλλες φορές πάλι παίζαμε το «φιδάκι». Πάνω σε σκληρό χαρτόνι ήταν σχεδιασμένο ένα τεράστιο κουλουριασμένο φίδι στο σημαδεμένο κορμί του οποίου ανεβοκατεβάζαμε τα πιόνια μας σύμφωνα με τον αριθμό που έδειχνε το ζάρι. Τα πιόνια μας ήταν δύο εικοσιπεντάγροσα, που τα τοποθετούσαμε ο καθένας από διαφορετική όψη. Καμιά φορά, για να με πειράξει, γυρνούσε κρυφά το γρόσι από την άλλη πλευρά μπερδεύοντας τα πράγματα και δημιουργώντας αναστάτωση, αλλά στο τέλος πάντα με άφηνε να κερδίζω. Ήταν κι αυτό μέρος του παιχνιδιού μας.

Τα πρωινά περίμενα πώς και τι να ακούσω τα παραμύθια της «Θείας Λένας» με την αξέχαστη φωνή της Αντιγόνης Μεταξά και το βράδυ τρώγαμε ακούγοντας ελληνικά τραγούδια στο ραδιόφωνο. Την εποχή εκείνη πιάναμε με δυσκολία τον ελληνικό σταθμό, αλλά, όταν το καταφέρναμε, ρουφούσαμε με λαχτάρα τις πενιές ή τις ειδήσεις μέχρι να ακουστεί το χαρακτηριστικό βουκολικό σήμα τέλους, που και η θύμησή του ακόμα με ανατριχιάζει ευχάριστα. Τότε, η γιαγιά μου με ανέβαζε πάλι αγκαλιά τις σκάλες για να μην κουραστώ, αφού προηγουμένως φρόντιζε να ζεστάνει το κρεβάτι μου γυρίζοντας επιδέξια πάνω από τα σεντόνια ένα φτυάρι με αναμμένα κάρβουνα που έβγαζε από το μαγκάλι.

Μπορώ να πω πως για πολύ καιρό ένιωθα μοναχοπαιδί, και μάλιστα παιδί της γιαγιάς και του παππού μου παρά των γονιών μου. Ο αδελφός μου πήγαινε σχολείο και διάβαζε, γι' αυτό και δεν μπλεκόμουν πολύ πολύ στα πόδια του. Και όταν κατά λάθος βρισκόμουν μπροστά του, ένιωθε την υποχρέωση να με πειράζει και να με βασανίζει. Χρειάστηκαν πολλά χρόνια για να ανεχτεί την παρουσία μου, μιας και για επτά συναπτά έτη ζούσε όλη αυτή τη χλιδή μονάχος.

Τα καλοκαίρια πηγαίναμε στα Πριγκηπόνησα, στην Πρώτη, όπου περνούσα περισσότερο χρόνο με τους δικούς μου, αλλά και πάλι γύρω από τα ποδογύρια της γιαγιάς μου έτρεχα για να προστατευτώ από τον τύραννο που, όταν δεν διάβαζε –ευτυχώς από μωρό διάβαζε μανιωδώς–, ασχολιόταν μαζί μου.

Το σπίτι μας στο νησί ήταν όπως στα παραμύθια, μικρό, φιλόξενο και με τεράστιο κήπο. Η γιαγιά και ο παππούς μου μένανε σε ένα άλλο σπίτι στον ίδιο κήπο, το οποίο ήταν ακόμα πιο μικρό και πιο χαριτωμένο. Από όλα τα σημεία των σπιτιών και του κήπου βλέπαμε τη θάλασσα, τα «αντικρινά», την ασιατική πλευρά δηλαδή, που ήταν σχεδόν ακατοίκητη τότε, και στα δεξιά τα γειτονικά νησιά. Δεν υπήρχαν οπωροφόρα δέντρα ή λαχανικά που να μην είχε φυτέψει ο παππούς μου. Συκιές, κορομηλιές, ροδιές, δαμασκηνιές, φραουλιές, κολοκυθιές, ντοματιές, τα πάντα. Είχαμε και κάτι σταφύλια σκούρα σχεδόν μπορντό, ολοστρόγγυλα με χοντρή πέτσα που είχε πάνω της κάτι σαν ανεξίτηλη σκόνη. Ήταν πεντανόστιμα με γεύση φράουλας. Παίζαμε και τρώγαμε φρούτα σε όλη την διάρκεια της μέρας. Μια φορά μάλιστα είχαμε σκεφτεί με τη φιλενάδα μου να στύψουμε τα σταφύλια αυτά και να πιούμε τον χυμό τους, αλλά με το δεύτερο ποτήρι είχαμε αρχίσει να παραπατάμε. Τα καλοκαίρια σπανίως επισκεπτόμασταν τον μανάβη, ούτε αυγά όμως αγοράζαμε μιας και είχαμε κότες, τις οποίες φέρναμε από το σπίτι του Φαναριού για να κάνουν κι αυτές διακοπές μαζί μας.

Ήταν άνοιξη και τα σχολεία κόντευαν να κλείσουν, γι' αυτό οι γονείς μου με τον αδελφό μου ήταν ακόμα στην Πόλη, ενώ εμείς με τη γιαγιά και τον παππού είχαμε ανέβει στο νησί, όταν ξέσπασε η φωτιά. Εγώ δεν έμαθα και δεν κατάλαβα το παραμικρό. Πο-

τέ δεν είδα το σπίτι μας κατεστραμμένο. Ξαναπήγα εκεί ύστερα από πολύ καιρό, όταν πια είχαν αποκατασταθεί τα πάντα.

Το ότι δεν έζησα τη φρίκη της φωτιάς, δεν σημαίνει πως δεν έζησα κι εγώ τη δική μου φρίκη. Το θυμάμαι ακόμη σαν να 'ταν τώρα όταν μου ανακοινώθηκε πως δεν θα ζούσαμε στο εξής στο σπίτι μας στο Φανάρι, δεν θα ζούσαμε πια στη γειτονιά μας. Θα μέναμε, λέει, στο Πέρα, σε ένα μεγάλο και ωραίο διαμέρισμα σε έναν από τους πιο γνωστούς δρόμους της περιοχής, κάτι που για μένα δεν σήμαινε βέβαια τίποτα, και το κερασάκι στην τούρτα... θα μέναμε οι τέσσερις μας, ο μπαμπάς, η μαμά, ο αδελφός μου κι εγώ!

Γειτονιά του Τζιχανγκίρ.

Το διαμέρισμα στο Τζιχανγκίρ

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΤΟ ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ, φαντάζομαι πως η φωτιά δεν ήταν η αιτία για τη φυγή μας από το Φανάρι αλλά η αφορμή. Η άλλοτε κοσμοπολίτικη αυτή περιοχή μέρα με τη μέρα αποκτούσε μια άλλη όψη, ξένη και εχθρική προς εμάς. Η ελληνορθόδοξη κοινότητα είχε συρρικνωθεί δραματικά, τα σχολεία της περιοχής είχαν παρακμάσει και οι γειτονιές είχαν πλημμυρίσει από εσωτερικούς μετανάστες της Ανατολίας με συμπεριφορά και αισθητική, ήθη και έθιμα τελείως διαφορετικά από τα δικά μας. Αποτελούσαμε πλέον παραφωνία. Αυτός ήταν και ο λόγος που επιλέχτηκε το Πέρα ως νέος προορισμός, αφού ακόμη κρατούσε, έστω και υποτυπωδώς, μια ελληνορθόδοξη ταυτότητα.

Το καινούργιο μας σπίτι στο Τζιχανγκίρ, προάστιο του Πέρα, ήταν πραγματικά πανέμορφο. Χαρακτηριστικό δείγμα της αρχιτεκτονικής του περασμένου αιώνα, με εντυπωσιακή είσοδο και ανάγλυφα διακοσμητικά γύρω από κάθε όροφο. Μπαλκόνια δεν είχε, πέρα από μια λεπτή λωριδούλα που δεν χωρούσε ούτε ένα σκαμπό, όπως εξάλλου οι περισσότερες πολυκατοικίες του Πέρα και γενικότερα της Πόλης, αλλά, από ό,τι έλεγαν οι συγκατοικιοί, πριν χτιστεί η απέναντι πολυκατοικία, όλα τα παράθυρα της πρόσοψης έβλεπαν στον Βόσπορο. Το επικλινές έδαφος της περιοχής επέτρεπε σχεδόν σε όλες τις πολυκατοικίες να έχουν οπτική πρόσβαση στη θάλασσα, γεγονός που έκανε τη συνοικία αυτή μοναδική.

Κάποια από τα ατελείωτα σκαλάκια του Τζιχανγκίρ.

Πέρα από όμορφες, είναι και σοβαρές οι γατούλες της περιοχής...

Παντού υπήρχαν σκαλάκια, πολλά σκαλάκια, εκατοντάδες, και για τα παιδικά μου μάτια χιλιάδες σκαλάκια. Για να πας στην παραλία, έπρεπε να κατέβεις μια απότομη συστάδα σκαλοπατιών που από την πολλή χρήση είχαν χάσει την ομοιομορφία τους, με αποτέλεσμα να γίνονται παγίδες για τους απρόσεκτους και τους βιαστικούς. Οι ένοικοι των γύρω σπιτιών είχαν συνηθίσει να βλέπουν κυρίως γυναίκες που φορούσαν τακούνια να φεύγουν αεροπλανικά ή να κρατιούνται την τελευταία στιγμή από τη μεταλλική κουπαστή που είχε τοποθετηθεί ευφυώς στο κέντρο ή στις άκρες τους. Για να πας πάλι στον Ίσιο Δρόμο του Πέρα, έπρεπε να ανέβεις αντίστοιχης ποιότητας και μορφολογίας σκαλοπάτια, αντιμετωπίζοντας αντίστοιχους κινδύνους. Με λίγα λόγια, σε αυτή την περιοχή δεν γλίσωνες με τίποτα τη γυμναστική και τα μικροατυχήματα.

Το 2013, την περίοδο δηλαδή των επεισοδίων του «Γκεζί», τα σκαλάκια αυτά ήρθαν στην επικαιρότητα. Θα έλεγα μάλιστα πως ξεκίνησε στην Πόλη και αστραπιαία σε ολόκληρη την Τουρκία το «κίνημα των χρωμάτων». Ένας εξηντατετράχρονος άντρας με καλλιτεχνικές ανησυχίες, θέλοντας να δώσει χρώμα στη μουνητή καθημερινότητα των συνανθρώπων του και να κάνει πιο ευχάριστη την ανάβασή τους, τα έβαψε στα χρώματα της ίριδας. Έτσι, οι περαστικοί απολάμβαναν μια χρωματική πανδαισία, που επαναλαμβανόταν σταθερά μέχρι την κορυφή. Φαίνεται πως το χρώμα ενοχλεί τις εξουσίες. Ο χρωματικός πλουραλισμός παραπέμπει και σε κάθε είδους άλλον πλουραλισμό που μπορεί να πυροδοτήσει ανεπιθύμητες καταστάσεις... Αυτό θα ήταν, φαντάζομαι, και το σκεπτικό εκείνων που διέταξαν την άμεση «αποκατάσταση της τάξης». Την επόμενη μέρα ο δήμος

έβαψε τα σκαλοπάτια σε χρώμα γκρι! Νομίζω πως ούτε στον χειρότερο εφιάλτη τους δεν θα είχαν φανταστεί την άμεση αντίδραση του αγανακτισμένου κόσμου στο συστηματικό τσεκούρωμα των ονείρων του. Μέσα σε λίγες ώρες τα περισσότερα σκαλοπάτια του Πέρα και στη συνέχεια της Πόλης και της Τουρκίας βάφτηκαν στα χρώματα της ίριδας, ξεκινώντας έτσι ένα «αντάρτικο σκαλοπατιών», ας μου επιτραπεί η έκφραση. Κάτι σαν το γεφύρι της Άρτας. Οι μεν τα έβαφαν γκρι και έπεφταν να κοιμηθούν ήσυχοι, οι δε σε χρόνο ρεκόρ τα ξανάκαναν πολύχρωμα για να τους υπενθυμίσουν πως ο κόσμος αποτελείται από ανεξάρτητες οντότητες που η κάθε μία έχει ανάγκη να ζει ελεύθερα και να δημιουργεί μακριά από ενιαίες και απόλυτες λογικές.

Το χρώμα όμως κάνει αισθητή την παρουσία του και στις πολυκατοικίες της περιοχής. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια τάση να ανακαινίζονται οι παλιές νεοκλασικές πολυκατοικίες και να επιλέγονται για τις προσόψεις τους έντονα χρώματα, όπως ροζ, βεραμάν, γαλάζιο κλπ.

Λίγο πιο πάνω από το σπίτι μας υπήρχε ένα πάρκο με παιδική χαρά, όπου με πήγαιναν πού και πού για να παίξω. Λέω πού και πού γιατί τους χειμερινούς μήνες οι γονείς μου δούλευαν κι εγώ είχα μαθήματα, που όταν τελείωνα με αυτά είχε ήδη σκοτεινιάσει. Τα καλοκαίρια πάλι, που είχαμε όλο χρόνο, ανεβαίναμε στο νησί. Έτσι, μας έμενε μόνο μια Κυριακή πρωί για να βγούμε λίγο έξω, αφού την εποχή εκείνη πηγαίναμε σχολείο και τα Σάββατα. Θυμάμαι τις μεταλλικές κούνιες με τις χοντρές αλυσίδες και την τραμπάλα με τα ξύλινα καθίσματα που έτριζε σε κάθε ανεβοκατέβασμα. Δεν είχα αποκτήσει ακόμη φίλους, κι έτσι έκανα κούνια μόνη μου ή έπαιζα με τα γατάκια του πάρκου. Ήταν πολύ

όμορφα τα γατάκια του Τζιχανγκίρ, με φουντωτό τρίχωμα και ναζιάρικα μάτια. Κάθε τέλος Μάρτη γέμιζε το πάρκο με νεογέννητες «μπαλίτσες» που νιαούριζαν ομαδικά σαν χορωδία. Ήθελα κι εγώ να πάρω ένα γατάκι στο σπίτι για να μου κάνει παρέα, και δεν ήταν λίγες οι φορές που κουβαλούσα μέσα στην τσέπη μου κανένα μικρούλι, αλλά το περιθάλαψε για λίγο και το ξαναπηγαίναμε στο πάρκο κοντά στη μαμά του. Το αίτημά μου για απόκτηση γάτας ικανοποιήθηκε μερικά χρόνια αργότερα.

Η περιοχή και στις μέρες μας φημίζεται για τις γάτες της και θεωρείται προστατευμένη ζώνη γι' αυτές, λες και συνωμότησαν όλοι οι φιλόζωοι της Πόλης και εγκαταστάθηκαν εκεί. Όπου γυρίσει να κοιτάξει κανείς βλέπει pet shop, όπως επίσης φαγητά στις γωνίες των δρόμων, νερό σε ειδικά κυπελλάκια και αυτοσχέδιες φωλίτσες. Υπάρχει και ιατροφαρμακευτική φροντίδα από ευαίσθητοποιημένους και οργανωμένους σε φιλοζωικές οργανώσεις κατοίκους. Με λίγα λόγια, περνάνε καλά τα αδέσποτα του Τζιχανγκίρ... Το 1993 μάλιστα ο ποιητής Γιλντιρίμ Τουρκέρ εξέδωσε την πρώτη ποιητική του συλλογή, που φέρει τον τίτλο *Γάτες του Τζιχανγκίρ*. Το ομώνυμο ποίημα μελοποιημένο από το συγκρότημα Tenekte Trampet μπορεί να το βρει κανείς στο YouTube με φόντο τα περιβόητα χρωματιστά σκαλάκια.

Η περιοχή πήρε το όνομά της από τον Τζιχανγκίρ, τον μικρότερο γιο του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς και της Χουρέμ Σουλτάν, που πέθανε στα είκοσι δύο του χρόνια στο Χαλέπι. Δεν ξέρω κατά πόσο αναφέρεται η ιστορία του δύστυχου Τζιχανγκίρ στην τηλεοπτική σειρά που συγκλόνισε την ελληνική κοινωνία, καλό θα ήταν όμως να κάνουμε μια μικρή μνεία.

Η εκ γενετής σωματική δυσμορφία του τέταρτου κατά σειρά

και μικρότερου γιου του ζεύγους τον είχε καταστήσει ακίνδυνο για τη διεκδίκηση του θρόνου. Ο πατέρας του τον αγαπούσε πολύ και λέγεται ότι τον αποκαλούσε «Ατλαντα που σηκώνει στις πλάτες του τον ουράνιο θόλο», καθώς ήταν καμπούρης. Όταν η αδίστακτη και φιλόδοξη Χουρέμ είδε ότι ο γιος του Σουλεϊμάν από τη Μαχιντεβράν Σουλτάν επρόκειτο να ανέβει στον θρόνο, έκανε τα αδύνατα δυνατά να στρέψει τον πατέρα του εναντίον του. Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας των Οθωμανών στο Ναχτσιβάν, οι οθωμανικές δυνάμεις στρατοπέδευαν στο Ικόνιο. Τότε, η Χουρέμ διέβαλε τον πρωτότοκο γιο του συζύγου της, τον Μουσταφά, λέγοντας ότι επιβουλεύεται τον θρόνο και παρότρυνε τον Σουλεϊμάν να τον σκοτώσει μέσα στην αυτοκρατορική σκηνή. Λέγεται ότι ο Τζιχανγκίρ ήταν παρών στο τραγικό αυτό περιστατικό, γεγονός που δεν κατάφερε να ξεπεράσει ποτέ. Μελαγχόλησε και σε μικρό χρονικό διάστημα πέθανε. Ο πρόωρος χαμός του γιου τους, ενδεχομένως και κάποια ψήγματα τύψεων, υπαγόρευαν στον σουλτάνο και στη σύζυγό του την ανάγκη ανέγερσης ενός τεμένους στη μνήμη του.

Το έργο ανατέθηκε στον χριστιανικής καταγωγής μεγάλο αρχιτέκτονα Μιμάρ Σινάν και αποπερατώθηκε το 1559. Η τοποθεσία είναι μοναδική, με πανοραμική θέα στον φιδωτό Βόσπορο, με τη γέφυρα και τον Πύργο του Λεάνδρου στα αριστερά, καθώς και στα δεξιά την ιστορική χερσόνησο με την Αγία Σοφία, το Σουλταναχμέτ και το Τόπκαπι. Στο ύψωμα αυτό βρέθηκαν χαλάσματα αρχαίου ναού αφιερωμένου στη θεά Αρτέμιδα, τα οποία μαρτυρούν την κατοίκηση της περιοχής από τα προχριστιανικά χρόνια.

Οι φωτιές όμως και οι σεισμοί, που δεν έλειπαν από την Πό-

λη, κατέστρεψαν το πρώτο τζαμί, έτσι το 1889, την εποχή του σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ Β΄ το έργο ανοικοδόμησής του ανατέθηκε στον Σαρκίς Μπαλιάν, μέλος της γνωστής οικογένειας αρχιτεκτόνων αρμενικής καταγωγής, ο οποίος κατασκεύασε το τζαμί με τους δύο μιναρέδες που βλέπουμε σήμερα στην ομώνυμη ανηφόρα της περιοχής Πουρτελάς. Τα μέλη της οικογένειας Μπαλιάν κατασκεύασαν το παλάτι του Ντολμάμπαχτσε, το υπέροχο παλάτι Τσιραγάν, που λειτουργεί στις μέρες μας ως πολυτελές ξενοδοχείο, το τζαμί του Ορτάκιοϊ, το Βαλιντέ Τζαμί, το λύκειο του Γαλατάσαραϊ, που δεσπόζει στο Πέρα, το αρμένικο πατριαρχείο του Γενίκαπι και πολλά άλλα αρχιτεκτονικά αριστουργήματα, χαρίζοντας ένα μοναδικό χρώμα στην Πόλη.

Η πολυκατοικία όπου θα μέναμε ήταν χτισμένη πάνω σε μια ανηφόρα το όνομα της οποίας δήλωνε και τη μορφολογία του εδάφους. Το καινούργιο μας σπίτι βρισκόταν επί της οδού Ταβούκ Ουτσμάζ, φράση που θα μπορούσε να αποδοθεί ως: «Δεν πετάει η κότα εκεί!». Οι εμπνευστές της ονομασίας αυτής ενδεχομένως θέλησαν να προειδοποιήσουν πως, αν δεν είσαι πουλί με γερά φτερά, δύσκολα φτάνεις στην κορυφή του δρόμου. Το δράμα των οδηγών που αναγκάζονταν να τη διαβούν δεν περιγράφεται. Έτσι και έσβηνε η μηχανή ή σταματούσε για κάποιον λόγο ο μπροστινός τους, τους έπαιρνε η κατηφόρα και έφτυναν αίμα μέχρι να πάρουν μπρος. Το τι γινόταν δε σε βροχές και χιόνια, καλύτερα να μην το συζητήσουμε. Αργότερα ο δρόμος ονομάστηκε Ακγιάλ, που σημαίνει «Λευκός δρόμος». Με προβλη-

μάτισε για καιρό η αλλαγή αυτή του ονόματος και κατέληξα στο συμπέρασμα πως ίσως να έγινε για να ξεορκίσει την αρνητική αύρα της προηγούμενης ονομασίας. Όσα ονόματα πάντως κι αν αλλάξει ο δρόμος αυτός, φαντάζομαι πως δεν πρόκειται να λειανθεί η κλίση του.

Το διαμέρισμά μας ήταν στον δεύτερο όροφο μιας πενταώροφης πολυκατοικίας. Το ότι θα ζούσαμε σε ένα επίπεδο και όχι πάνω κάτω μου φαινόταν εξαιρετικά περίεργο, έτσι μόλις μπήκα στο διαμέρισμα άρχισα να παρατηρώ προσεκτικά το πάτωμα και το ταβάνι μπας και είχαν καμιά διέξοδο για τις αντίστοιχες κατευθύνσεις. Τελικά δεν είχαν.

Τα δωμάτια ήταν ψηλοτάβανα και ευρύχωρα. Το σαλόνι όπως και το δωμάτιο του αδελφού μου βρίσκονταν στην μπροστινή μεριά, ενώ το δικό μου και των γονιών μου στην άλλη άκρη του διαμερίσματος, η οποία έβλεπε στον κήπο. Τα μπρος και πίσω δωμάτια χώριζε ένας στενόμακρος διάδρομος που στη μέση γινόταν σκοτεινός. Η κουζίνα ήταν μεγάλη με πολλά ντουλάπια, ενώ η μπανιέρα του λουτρού ήταν πορσελάνινη με μεταλλικά ποδαράκια, σαν κι αυτές που στις μέρες μας επανήλθαν στη μόδα. Υπήρχε επίσης και ένα βοηθητικό wc στον διάδρομο, κοντά στα πίσω υπνοδωμάτια.

Δεν μπορώ να πω πως ξετρελάθηκα. Μάλλον αγριευόμουν εκεί μέσα.

Αυτό που είχε πολλή πλάκα πάντως στην καινούργια μας γειτονιά ήταν το σύστημα με το καλάθι για τις καθημερινές αγορές. Δίπλα στην πολυκατοικία μας υπήρχε ένα μικρό μπακάλικο που το είχαν δύο αδέρφια από τον Πόντο, ο Μουσταφά και ο Αλή. Εκεί μπορούσε να βρει κανείς τα πάντα. Από τυρί και αλεύρι μέ-

χρι εφημερίδες και ψωμί, από βελόνες μέχρι καλσόν. Όταν μας έλειπε λοιπόν κάτι, πετάγαμε από το παράθυρο το καλαθάκι με τα λεφτά, που εννοείται ότι ήταν δεμένο σε ένα μακρύ σχοινί, και τους φωνάζαμε για να δώσουμε την παραγγελία. Ένας από τους δύο έτρεχε αμέσως και σε κλάσματα δευτερολέπτου τοποθετούσε στο καλάθι αυτά που του είχαμε ζητήσει, φροντίζοντας και για τα ρέστα. Τηλέφωνα και άλλα μέσα ειδοποίησης δεν υπήρχαν τότε, γι' αυτό μονίμως άκουγες φωνές από τα διάφορα παράθυρα της γειτονιάς να δίνουν τις παραγγελίες τους. Το καλαθάκι δεν απευθυνόταν αποκλειστικά και μόνο στα είδη μπακαλικής, αλλά και σε οτιδήποτε πουλούσαν πλανόδιοι μικροπωλητές. Μόλις ακουγόταν η φωνή κάποιου που διαφήμιζε τηνπραμάτεια του, εμφανίζονταν στα παράθυρα νοικοκυρές που πετούσαν το καλαθάκι τους και ζητούσαν γιαούρτι από τον ηλικιωμένο που ισορροπούσε τους δυο στρογγυλούς ξύλινους ταμπλάδες στους ώμους του, πατάτες από τα καλοκάγαθα αδέρφια κουρδικής καταγωγής που έσπευδαν να εξυπηρετήσουν πετώντας επιδεικτικά στο τέλος και άλλες δυο τρεις πατάτες, «προσφορά του καταστήματος», για να πάρουν ευχές απ' τις νοικοκυρές, ακόμα και κατσαρολικά έβαζαν μέσα και περίμεναν τον γανωματή να τα γανώσει, καθώς και μαχαίρια για τον παππούλη που περιφερόταν με τον τροχό του και τα ακόνιζε. Αυτή η πρακτική ήταν διαδεδομένη και σε άλλες συνοικίες της Πόλης και νομίζω πως ήταν από τις πιο ευφυείς και ανέξοδες πατέντες που έχω δει μέχρι σήμερα.

Η μόνη που δεν την εφαρμόζε ήταν η ιδιοκτήτρια της πολυκατοικίας μας, η «κυρία Χαραλαμπίδου». Το μικρό της όνομα δεν το θυμόμουν μέχρι την ημέρα που επικοινωνήσε μαζί μου

μια συγγενής της από τη Θεσσαλονίκη, η κυρία Λίγεια Ζαχαριάδου, η οποία διαβάζοντας την πρώτη έκδοση του βιβλίου συγκινήθηκε και φρόντισε να με βρει. Έτσι θυμήθηκα πως την έλεγαν Θηρεσία και με την ευκαιρία γνώρισα μια αξιόλογη γυναίκα με την οποία διατηρώ επαφές μέχρι σήμερα.

Η αιωνόβια αυτή αριστοκράτισσα με το πρωτότυπο όνομα, η οποία υπήρξε από τα χαρακτηριστικότερα δείγματα της γενιάς της, ήταν παντρεμένη με τον διευθυντή της Οθωμανικής Τράπεζας και γόνος πολύ εύπορης οικογένειας. Παιδιά δεν είχε αξιωθεί να αποκτήσει, κι έτσι ζούσε μόνη της σ' εκείνο το πελώριο σπίτι συντροφιά με τις αναμνήσεις της. Τον σύζυγό της δεν τον γνωρίσαμε ποτέ, θα πρέπει να πέθανε πολλά χρόνια πριν πάμε εμείς στην πολυκατοικία τους.

Ενίοτε έπαιρνε κάποια κυρία, επίσης προχωρημένης ηλικίας, για να της κάνει συντροφιά και ίσως κάποιες μικροδουλειές, «*dames de compagnie*» όπως τις έλεγε, αλλά κι αυτές δεν έμεναν για πολύ μαζί της.

Το διαμέρισμά της ήταν σωστό μουσείο, γεμάτο αντίκες και πολύτιμα βιβλία. Θυμάμαι ένα απίθανο μικροσκοπιο που είχε στο γραφείο του άντρα της, απ' όπου με άφηνε να δω μεγεθυμένα τα διάφορα μικροστοιχεία που ήταν εγκλωβισμένα ανάμεσα σε δύο γυαλάκια, όπως σταγόνα αίματος, κεντρί μέλισσας, κόκκο αλατιού κ.ά. Είχε, επίσης, και μια ντουλάπα με ρούχα που ήξερε ότι δεν θα μπορούσαν να φορεθούν στις μέρες μας, αλλά τα συντηρούσε με υπερβολική σχολαστικότητα. Τα φρόντιζε σαν να 'τανε παιδιά της, αλλάζοντας τις ναφθαλίνες και αερίζοντάς τα σε τακτά χρονικά διαστήματα. Ούτως ή άλλως, τα ρούχα που φορούσε ήταν αταίριαστα με την εποχή, αλλά εκείνα που

είχε μέσα στη συγκεκριμένη ντουλάπα ήταν σαν κι αυτά των ταινιών εποχής, με τους φραμπαλάδες, τα ταφταδένια και μεταξωτά υφάσματα και τις αντίστοιχες γούνες που τα συνόδευαν. Είχε και φωτογραφίες με αυτά τα φορέματα, που δεν έχανε ευκαιρία να μου τις δείχνει, ενώ κατά βάθος έκανε τον δικό της απολογισμό αναπολώντας τις μέρες που είχαν φύγει ανεπιστρεπτί.

Το πιο εντυπωσιακό από όλα ήταν τα κοσμήματά της. Μικρό παιδάκι καθώς ήμουν, δεν μπορούσα να εκτιμήσω την οικονομική τους αξία, αλλά θαύμαζα την καλόγουστη και αστραφτερή τους όψη. Δεν μπορούσες να πάρεις τα μάτια σου από πάνω τους. Και να φανταστεί κανείς πως τα καλά της, από ό,τι έλεγε, τα είχε στη θυρίδα.

Μου άρεσε πολύ να πηγαίνω στο σπίτι εκείνο με τη χαρακτηριστική μυρωδιά που αφήνει ο χρόνος στον χώρο και να θαυμάζω όλο αυτό τον θησαυρό, αλλά σπανίως μου δινόταν η ευκαιρία. Με άφηνε εκεί η μαμά όταν είχε να πάει κάπου και δεν ήθελε να μείνω μόνη μου. Ποτέ όμως όταν ήμουν άρρωστη, για να μην την κολλήσω.

Κοντούλα, λεπτοκαμωμένη, με λευκά καλοχτενισμένα σε κότσο μαλλιά και ντυμένη πάντα στην τρίχα, η Χαραλαμπίδου δεν βαριόταν τις απότομες σκάλες του σπιτιού της και κατέβαινε τρεις ορόφους για να πάρει μισό ψωμί ή ένα δυο κρεμμύδια. Ειρήσθω εν παρόδω, ήταν αρκετά φιλόργυρη η συγχωρεμένη.

Τα τελευταία χρόνια είχε αρχίσει να τα χάνει και να ξεχνάει τις γλώσσες. Τουρκικά δεν ήξερε ποτέ της καλά, κι έτσι αυτά ήταν τα πρώτα που ξέχασε. Στη συνέχεια άρχισε να μπερδεύει τις γλώσσες που ήξερε τέλεια και να μιλάει γαλλικά, αγγλικά και ελληνικά παράλληλα, δημιουργώντας ένα αυτοσχέδιο είδος εσπε-

ράντο. Ενδεχομένως να ήταν αυτός ο λόγος που δεν φώναζε από το παράθυρο τις παραγγελίες της. Δεν ήξερε τι ήταν αυτό που ήθελε να αγοράσει, κι όταν το ήξερε, δεν θυμόταν πώς το έλεγαν. Έτσι, κατέβαινε κάτω και άρχιζε να περιεργάζεται το μαγαζί μέχρι να δει αυτό που αναζητούσε, κι αν δεν το έβλεπε, προσπαθούσε να το περιγράψει.

Όσο περνούσε ο καιρός, τόσο πιο δύσκολη γινόταν η συνεννόηση μαζί της. Η μόνη που μπορούσε να καταλάβει τι ακριβώς ήθελε ήταν η μαμά μου. Είχε εκπαιδευτεί στο σκεπτικό της και έλυne με τη μία τον κάθε της γρίφο. Όταν δεν μπορούσαν τα δυο αδέρφια στο μπακάλικο να βγάλουν άκρη μαζί της, φώναζαν τη μαμά για διερμηνέα.

«Είναι πράσινο, μικρό και κατρακυλάει...»

«Μπιζέλι!» έλεγε η μαμά.

«Νερουλό μέσα και σκληρό απ' έξω...»

«Αυγό!» έλεγε η μαμά.

Δεν ήταν απαραίτητη μόνο η γνώση μιας ξένης γλώσσας για να καταλάβει κανείς αυτό που ζητούσε, αλλά όφειλε να είναι και δεινός γνώστης της γεωγραφίας, πολλές φορές και της ιστορίας, ακόμα και της ανατομίας, γιατί συνήθιζε να κάνει μια σύντομη περιήγηση στις γύρω χώρες και στις διατροφικές συνήθειες κάθε λαού μέχρι να καταλήξει στο προϊόν που επιθυμούσε. Για παράδειγμα, «αυτό που πίνουν οι Εγγλέζοι στις πέντε η ώρα το απόγευμα» είναι γνωστό σε όλους, αλλά «αυτό που τρων εκείνοι οι ξανθοί που ζούνε βόρεια, το οποίο βρίσκεται στον λαιμό ενός ζώου που ζει στη θάλασσα» θέλει φαντασία και λίγη γνώση για να το εντοπίσεις. Πρέπει δηλαδή να καταλάβεις πως οι βόρειοι ξανθοί είναι οι Ρώσοι και πως αυτό που έχει το θαλάσσιο ζώο,

δηλαδή το ψάρι οξύρρυγχος, στον λαιμό του είναι το χαβιάρι. Κάπως έτσι λοιπόν γινόταν η επικοινωνία μαζί της, λες και δίναμε εισαγωγικές εξετάσεις.

Την εποχή εκείνη παιζόταν στην τηλεόραση μια διαφήμιση μπισκότων. Μια δασκάλα ρωτούσε τραγουδιστά στους μαθητές της ένα αίνιγμα και εκείνοι, σύμφωνα με τα συμφραζόμενα, έπρεπε να απαντήσουν.

«Σας έχω ένα αίνιγμα, παιδιά μου».

«Ελα, ρώτα, ρώτα...»

«Τρώγεται πάντα και παντού».

«Τι να είναι, τι να είναι;»

«Αν σας πω τη λέξη "μπισκότο", θα το βρείτε;»

«Ναι, ναι, το βρήκαμε!»

«Βέβαια, γιατί μόνο αυτό σκέπτεστε...»

«Ναι, είναι το έτι, έτι, έτι!!!»

Οι μπακάληδες, που ήταν πλακατζήδες, μόλις έβλεπαν την ηλικιωμένη γυναίκα να μπαίνει στο μαγαζί τους, άρχιζαν να τραγουδούν από κοινού το διαφημιστικό σποτάκι και έσκαγαν στα γέλια, ενώ εκείνη απτόητη επιτηρούσε με το αυστηρό της ύφος τον χώρο για να εντοπίσει αυτό που επιθυμούσε.

Ήταν όμορφο να βλέπει κανείς δύο τόσο διαφορετικούς κόσμους να συνυπάρχουν.

Όταν έφυγε από τη ζωή η Χαραλαμπίδου, πήρε μαζί της και ένα κομμάτι της ιστορίας του Πέρα.

““

Όσο κοινότοπο κι αν ακούγεται, δεν μπορώ να αποφύγω τον πειρασμό και να μην πω το αυτονόητο: Είναι πανέμορφη η Πόλη, είναι πανέμορφο το Πέρα. Βαρύ και ασήκωτο το φορτίο που κουβαλούν. Κάθε γωνιά τους έχει και μια ιστορία, κάθε στενό τους έχει το δικό του μυστικό.

Εδώ και αιώνες γράφτηκαν, γράφονται και θα γράφονται διθύραμβοι για το κάλλος της Πόλης, για την αρχοντιά και τη μεγαλοπρέπειά της, για την ιστορία της... Τι μπορεί να προσθέσει κανείς όταν άνθρωποι όλων των εθνικοτήτων και όλων των τεχνών ζωγράρισαν, τραγούδησαν και έγραψαν για κάθε σπιθαμή της, βάζοντας ο καθένας το δικό του λιθαράκι στο μωσαϊκό που τη συνιστά; Αν πρέπει όμως να συμπυκνώσουμε όλα αυτά και θελήσουμε να δώσουμε ένα στίγμα της που να τα συγκεντρώνει όλα, θα καταλήξουμε στο Πέρα. Χωρίς να θέλω να μειώσω την ομορφιά και την αξία καμίας άλλης περιοχής, θεωρώ πως στο Πέρα χτυπούσε και εξακολουθεί να χτυπάει η καρδιά της Πόλης. ””

Ένα σύντομο οδοιπορικό, εκ των έσω, στην ιστορία της πιο φημισμένης αστικής περιοχής της Πόλης, στο πολυπολιτισμικό Πέρα, το οποίο όμως στιγματίστηκε καθοριστικά από την ελληνορθόδοξη κοινότητα. Μέσα από μία βιωματική αφήγηση περιγράφονται τα σχολεία, τα προξενεία και τα μέγαρα, ο κινηματογράφος, το θέατρο και ο Τύπος, αλλά και οι άνθρωποι, αστοί, διανοούμενοι ή γραφικοί, που έδωσαν πνοή και χρώμα στην περιοχή. Ξεκινώντας από την πρώτη κατοίκηση του Πέρα τον 16ο αιώνα μέχρι σήμερα, ξεδιπλώνεται η ακμή και η παρακμή μιας κοσμοπολίτικης κοινωνίας, παράλληλα με τη μεταμόρφωση της όψης της περιοχής.

Η ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.

ISBN:978-618-03-2564-5

9 786180 325645

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 82564